

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 37/2006 vp

Hallituksen esitys valtion eläkelainsäädännön muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä lokakuuta 2006 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmisteluvasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen valtion eläkelainsäädännön muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 173/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Erik Strömberg, valtiovarainministeriö

- lakiasianpäälikkö Aino Lassila, Eläketurvakeskus
- linjan johtaja Heikki Kammonen, Valtiokonttori
- tiedottaja Ulla Ahlgren, Työeläkevakuuttajat TELA ry
- lakimies Jarmo Pätäri, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- lakimies Keijo Karhumaa, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- neuvottelupäälikkö Seppo Väänänen, Palkansaajajärjestö Pardia ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi valtion eläkelaki, joka korvaisi nykyisen valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain sekä niihin liittyviä lakeja. Lainsäädännön rakenne ehdotetaan uudistettavaksi siten, että se sopii yhteen vuoden 2007 alusta voimaan tulevan yksityisten alojen palkansaajien uuden eläkelainsäädännön kanssa, ottaen kuitenkin huomioon valtion eläkejärjestelmän erityispiirteet.

Eläketurvan sisältöön kuten eläkkeen karttumiseen, eläkeikään, eläkkeen laskentatapaan tai eläkkeen saamisedellytyksiin ei ehdoteta muutoksia, vaan ne jäisivät vuoden 2005 alusta lukien voimassa olleen lainsäädännön mukaisiksi. Ennen vuotta 2007 voimassa ollut valtion eläkelainsäädäntö ehdotetaan pääosin kumottavaksi niin, että sen säännökset kuitenkin jäävät edel-

leen koskemaan ennen vuotta 2007 voimassa olleista palveluksista ennen vuotta 2007 karttunutta eläketurvaa.

Eläkkeiden muutoksenhakua koskevat säännökset muuttuisivat sen takia, että ensimmäisenä muutoksenhakuasteena oleva valtion eläkelautakunta lakkautettaisiin ja yhdistettäisiin yksityisen alan työeläkeasioiden muutoksenhaku- ja kuntien eläkelautakunnan kanssa yhdeksi yhteiseksi eläkelautakunnaksi, työeläkeasioiden muutoksenhaku- ja kuntien eläkelautakunnaksi.

Työnantajan eläkemaksun yhteydessä ehdotetaan, että aletaan periä hoitokuluosaa, jolla rahoitettaisiin valtion eläketurvan toimeenpano.

Laki valtion eläkerahastosta ehdotetaan säädettäväksi uudestaan, koska eläkkeiden rahoit-

tusta koskevat säännökset otettaisiin uuteen valtion eläkelakiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esityksen taustalla on tarve yhteensovittaa valtion eläkejärjestelmä vuoden 2007 alusta voimaan tulevan yksityisten alojen palkansaajien työeläkkeitä koskevan uuden työntekijän eläkelain (TyEL) kanssa. Yhteensovittamisen yhteydessä valtion eläkelaki on päädytty kirjoittamaan kokonaan uudelleen. Valiokunta toteaa, että uusi laki merkittävästi selkeyttää ja nykyaikaistaa sääntelyä ja samalla yhtenäistää eläkelainsäädäntöä, kun nyt ehdotettu laki systemaattikaltaan, rakenteeltaan sekä myös sisällöllisesti pääsääntöisesti vastaa paitsi työntekijän eläkelakia myös kunnallista eläkelakia.

Valtion eläketurvaan ehdotettavat sisällölliset muutokset ovat pääosin vastaavat kuin yksityisten alojen työntekijäin eläkelakiin ja kunnalliseen eläkelakiin vuoden 2007 alusta tulevat muutokset. Uudistus merkitsee vakuutetun kannalta parannuksia muun muassa osa-aikaeläkkeen saamisedellytyksiin sekä kuntoutusmahdollisuuksien selvittelyyn.

Merkittäväksi eroavuudeksi valtion ja yksityisen eläkejärjestelmän välille jää eläkeoikeuden vanhentumista sekä karttuneesta eläkkeestä annettavaa tietoa koskevat erilaiset säännökset. Valtion eläkejärjestelmään ei ehdoteta eläketurvaan vaikuttaville tiedoille erityistä vanhentumisaikaa. Valtiokonttori selvittää jatkossakin henkilön eläketurvaan liittyvät ansiot takautuvasti viittä vuotta pidemmältäkin ajalta, eikä oikeus eläkkeeseen vanhene viidessä vuodessa mahdollisten rekisteröinnin puutteiden vuoksi. Valtion eläketurvan piiriin kuuluville ei myöskään lähetetä vuosittain rekisteriotetta karttuneesta eläkkeestä, kuten yksityisellä sektorilla työskenteleville vuodesta 2008 alkaen. Sen sijaan Valtiokonttori tulee ilmoituksensa mukaan kehittämään sähköistä palvelujärjestelmää, jonka avulla valtion eläketurvaan kuuluva vakuutet-

tu pystyisi seuraamaan eläkekarttumansa kehitystä.

Valiokunta pitää johdonmukaisena sitä, ettei eläketurvaan vaikuttaville tiedoille säädetä erityistä vanhentumisaikaa, koska Valtiokonttori ei toimita vakuutetuille vuosittain otetta, josta ilmenisi henkilön karttunut eläke ja johon merkityt tiedot vakuutettu voisi tarkistaa. Valiokunnan hyväksyessä työntekijän eläkelakiin vuosittain lähetettävää eläkeotetta koskevat säännökset oli jo tiedossa, ettei käytännöstä tule yhtenäinen, koska julkisen sektorin eläkelaitokset eivät tule järjestelmään mukaan.

TyEL:n säätämisen yhteydessä oli suunnitteilla, että julkisella sektorilla työskenteleville eläkeotteen vuosittain lähettäisi Eläketurvakeskus. Nyt saadun tiedon mukaan Eläketurvakeskus ei ainakaan lähivuosina tule lähettämään otetta niille työntekijöille, joilla on rekisteröity työskentelyä yksinomaan julkisella sektorilla, koska otteeseen eri eläkejärjestelmistä saatavat tiedot eivät toistaiseksi olisi kattavia. Puutteellisten otteiden lähettäminen aiheuttaisi hämmennystä sekä ruuhkauttaisi eläkelaitoksia kyselyillä ja heikentäisi vakuutettujen luottamusta eläkejärjestelmään. Tästä syystä otteiden lähettämistä niille henkilöille, joilla on työskentelyä ainoastaan julkisella sektorilla, olisi tarpeen lykätä ainakin siihen asti, kunnes ansaintarekisteristä saatavat tiedot olisivat kattavia.

Eläkeotteiden lähettämisen lykkäämistä julkisen sektorin osalta puoltaa myös se, että Eläketurvakeskuksen toimiminen julkisen sektorin eläkelaitosten yhteistyöelimenä vaatii lisäselvitystä. Eläketurvakeskuksen rahoitusta ja asemaa koskeva selvitystyö on parhaillaan vireillä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valiokunta pitää kuitenkin erittäin tärkeänä, että julkisella sektorilla työskentelevien mahdollisuudet saada yksityissektorilla työskentelevien kanssa yhdenvertaisesti samanlainen tieto kokonaistyöeläketur-

vastaan mahdollisimman lyhyellä aikavälillä turvataan.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Valtion eläkelaki

104 §. Päätöksenteko ja päätöksen tiedoksiantaminen. Pykälän 1 momentin mukaan Valtiokonttorin päätös annetaan tiedoksi hallintolain 59 §:ssä säädetyllä tavalla. Pykälän 2 momentin mukaan päätöksestä ja päätöksen allekirjoittamisesta annetaan tarkemmat säännökset tarvittaessa valtiovarainministeriön asetuksella. Koska hallintolaista poikkeavia säännöksiä ei voida antaa asetuksella, valiokunta ehdottaa, että asetuksenantovaltuus poistetaan ja koko pykälä muutetaan vastaavaan muotoon kuin kunnallisessa eläkelaisissa. Päätöksen tiedoksianto tapahtuisi kirjeitse tai koneellisesti siten kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa säädetään.

109 §. Viimeisen eläkelaitoksen tehtävät. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädetään viimeisen eläkelaitoksen tehtävistä niissä tapauksissa, kun työntekijän eläketurva on eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty muussa eläkelaitoksessa kuin Valtiokonttorissa.

121 §. Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle. Pykälän 1 momentti ehdotetaan tarkistettavaksi sairausvakuutuslain osasairauspäivärahaa koskevien muutosten johdosta.

122 §. Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle. Pykälän 2 momentissa oleva virheellinen viittaus ehdotetaan oikaistavaksi koskemaan kansaneläkelain 45 §:ää.

126 §. Eläkkeen maksamisjärjestys. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa olevat viittaukset ehdotetaan tarkistettaviksi koskemaan 1.1.2007 voimaan tulevia yrittäjän eläkelakia sekä maatalousyrittäjän eläkelakia.

162 §. Muutoksen hakeminen. Pykälän 2 ja 3 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että muutosta haetaan kirjallisella valituksella.

163 §. Muutoksen hakeminen viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään ja EU-päätösten yhteenvetoon. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi menettelysäännökset valitusasiassa, jossa Valtiokonttorin päätös sisältyy muun eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään.

167 §. Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi täsmennykset valitusasian käsittelystä silloin, kun valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia. Täsmennyksen johdosta pykälän 2 momenttia muutetaan ja pykälään lisätään uusi 5 momentti.

3. Laki valtion eläkerahastosta

7 §. Valtion eläkerahaston varojen sijoittaminen. Voimassa olevan valtion eläkerahastosta annetun lain 5 §:n 5 momentissa on säännös siitä, että Vakuutusvalvontavirasto valvoo rahastoa. Vastaava säännös ehdotetaan lisättäväksi pykälän uuteen 2 momenttiin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

*Valiokunnan muutosehdotukset***1.****Valtion eläkelaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku	4 luku
Lain tarkoitus ja soveltamisala	Perhe-eläke
1—7 § (Kuten HE)	76—94 § (Kuten HE)
2 luku	5 luku
Eläke- ja kuntoutusetuudet	Sotilaseläkkeet
<i>Vanhuuseläke</i>	95—99 § (Kuten HE)
8—13 § (Kuten HE)	6 luku
<i>Osa-aikaeläke</i>	Eläkkeiden hakeminen ja ennakkopäätökset
14—23 § (Kuten HE)	100—103 § (Kuten HE)
<i>Työeläkekuntoutus</i>	104 §
24—33 § (Kuten HE)	<i>Päätöksenteko ja päätöksen tiedoksiantaminen</i>
<i>Työkyvyttömyyseläke</i>	<i>Eläkehakemus on ratkaistava viivytyksettä sen jälkeen, kun tarpeelliset selvitykset on saatu.</i>
34—51 § (Kuten HE)	<i>Valtiokonttori antaa päätöksensä tiedoksi lähettämällä sen vastaanottajalle kirjeellä hänen ilmoittamaansa postiosoitteeseen tai antaa sen tiedoksi koneellisesti siten kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään. Päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta on voimassa, mitä mainitussa laissa säädetään.</i>
3 luku	
Eläkkeen määräytyminen	
52—75 § (Kuten HE)	

105—108 §
(Kuten HE)

7 luku

Viimeinen eläkelaitos

109 §

Viimeisen eläkelaitoksen tehtävät

(1 mom. kuten HE)

Jos työntekijän eläketurva on eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty muussa julkisten alojen eläkelaitoksessa tai yksityisten alojen eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 1 momentissa tarkoitetut tehtävät myös tämän lain mukaisen eläketurvan osalta. (Uusi)

110—114 §
(Kuten HE)

8 luku

Eläkkeen maksaminen

115—120 §
(Kuten HE)

121 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään vanhuuseläke, vanhuuseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

122 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle

(1 mom. kuten HE)

Jos työntekijä on saanut väliaikaisesti Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 45 §:n mukaan tai edellä mainittua eläkettä ja eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 1 §:n mukaista asumistukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muutoksenhaun perusteella tämän lain mukainen eläke takautuvasti, Valtiokonttorin on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta sille siltä osin kuin se vastaa määrältään Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman etuuden määrää.

(3—5 mom. kuten HE)

123—125 §
(Kuten HE)

126 §

Eläkkeen maksamisjärjestys

Jos eläke on maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen tämän tai muun lain perusteella ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella tai toimielimellä taikka muulla taholla on oikeus siihen, eläke maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

(1 kohta kuten HE)

2) eläkelaitokselle *yrittäjän* eläkelain (/) 120 §:n 1 momentin mukaan tai Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle *maatalousyrittäjän* eläkelain (/) 28 §:n mukaan maksamattomina vakuutusmaksuina;

(3—15 kohta kuten HE)

127—131 §
(Kuten HE)

9 luku	163 §
Eläketurvan rahoitus	<i>Muutoksen hakeminen viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään ja EU-päätösten yhteen-</i> <i>vetoon</i>
132—142 § (Kuten HE)	
10 luku	
Hallinto	
143—145 § (Kuten HE)	
11 luku	
Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito	
146—161 § (Kuten HE)	
12 luku	
Muutoksenhaku	164—166 § (Kuten HE)
162 §	
<i>Muutoksen hakeminen</i>	167 §
(1 mom. kuten HE)	<i>Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä</i>
Asianosainen saa hakea <i>kirjallisella valituksella</i> muutosta Valtiokonttorin tämän lain nojalla antamaan päätökseen työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.	(1 mom. kuten HE)
Asianosainen ja Valtiokonttori saavat hakea <i>kirjallisella valituksella</i> muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan muutoksenhakuasiassa antamaan päätökseen vakuutusoidelta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa säädetään.	Jos Valtiokonttori on antanut päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena, sen on pyydetty lausunto muilta eläkelaitoksilta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee näiden hoitamaa eläketurvaa. <i>Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia, lausunto pyydetään vain yksityisten alojen eläkelaitokselta ja siltäkin ainoastaan silloin, kun kysymyksessä on 111 §:ssä tarkoitettu tilanne.</i>
(4 mom. kuten HE)	(3 ja 4 mom. kuten HE)
	<i>Jos päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja Valtiokonttori viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi, oikaistu päätösyhdis-</i>

telmä. Jos se ei oikaise päätösyhdistelmää, menetellään siten kuin 168 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään. Jos kysymyksessä on 111 §:ssä tarkoitettu tilanne ja yksityisten alojen eläkelaitos ei hyväksy valittajan vaatimuksia, Valtiokonttorin on siirrettävä valitus yksityisten alojen eläkelaitoksen päätöstä koskevalta osin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan ja valituksen osalta menetellään siten kuin työntekijän eläkelain 9 luvussa säädetään. (Uusi)

168—174 §
(Kuten HE)

13 luku

Voimaantulo

175 §
(Kuten HE)

3.

Laki

valtion eläkerahastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—6 §
(Kuten HE)

Valtion eläkerahaston sijoitustoimintaa valvoo Vakuutusvalvontavirasto. Valvontamaksusta säädetään erikseen. (Uusi)

7 §

Valtion eläkerahaston varojen sijoittaminen

8—10 §
(Kuten HE)

(1 mom. kuten HE)

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Juha Rehula /kesk
vpj.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Osmo Soininvaara /vihr
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Tapani Tölli /kesk
	Anneli Kiljunen /sd	Raija Vahasalo /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Erkki Virtanen /vas
	Pehr Löf /r	Tuula Väättäinen /sd.
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.